

Vrije tijdsbesteding van kinderen

Rapport 2012.2

A.A. Mabelis (Bram)

Amerongen, oktober 2012

e-mail Amerongen : a.a.mabelis@zonnet.nl

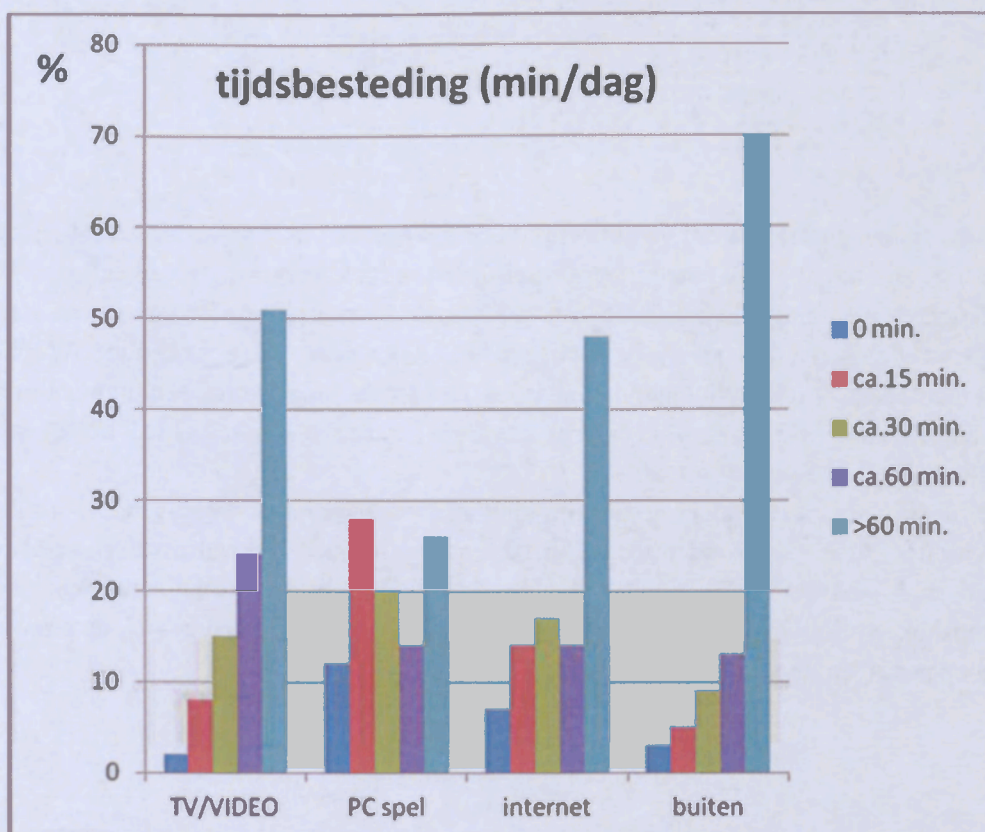
e-mail Wageningen: bram.mabelis@wur.nl

Vrije tijdsbesteding van kinderen

Inleiding

De mogelijkheden van jongeren om buiten te spelen is afgenomen, vooral in de stad. De keuzemogelijkheden om zich binnenshuis te vermaken zijn daarentegen toegenomen. Kinderen bezitten tegenwoordig veel speelgoed en ze kunnen hun tijd eveneens besteden aan 'chatten' met een smart phone, het gebruik van een tablet, het kijken naar een TV programma of een film op DVD. Enkele jaren geleden heeft Celine van den Boorn (2007) onderzoek gedaan aan de vrije tijdsbesteding van 325 leerlingen van zeven basisscholen, verspreid over een stad (4x), een dorp (1x) en platteland (2x). De leerlingen werd gevraagd enkele vragenlijsten in te vullen.

De resultaten laten zien dat de helft van de kinderen gemiddeld meer dan een uur per dag naar de televisie of een film op DVD kijken. Bovendien houdt bijna de helft (48 %) van de kinderen zich dagelijks meer dan een uur met internet bezig. In die categorie valt ook MSN en het sturen van berichtjes ('chatten'). Verder geeft 26 % van de leerlingen aan dat ze meer dan een uur per dag computerspelletjes spelen. Een ruime meerderheid (55 %) zou zelfs minimaal twee uur/dag besteden aan TV, computerspelletjes en/of internet. Als we aannemen dat de cijfers betrouwbaar zijn dan mogen we verwachten dat de kinderen weinig tijd over houden om buiten te spelen. Dat blijkt echter mee te vallen: 70 % van hen spelen dagelijks meer dan een uur buiten (figuur 1).

Figuur 1. Tijdsbesteding leerlingen van zeven basisscholen. Leeftijd 10-13 jaar, (n = 325); naar van den Boorn (2007).

Het buitenspel vindt meestal plaats op het schoolplein, een kinderspeelplaats, een voetbalveldje en de straat. Vergelijkend onderzoek onder 50 dertigers die een vragenlijst over hun jeugd hebben ingevuld geeft sterke aanwijzingen dat kinderen minder vaak en minder lang buiten in de natuur spelen dan zo'n 20 jaar geleden. De auteur van het rapport stelt dat de invloed van basisscholen met betrekking tot de mogelijkheid om kinderen in contact te brengen met de natuur zich in de afgelopen 20 jaar negatief ontwikkeld heeft en wel op drie punten: aanwezigheid van natuur bij de school, het aantal lessen over natuur in de school en het aantal lessen buiten in de natuur. Dit zou invloed kunnen hebben op de interesse van leerlingen voor de natuur. De auteur stelt dat die interesse de afgelopen 20 jaar is afgenomen.

Doel enquête onderzoek

Bovenstaand onderzoek was aanleiding om de leerlingen van enkele basisscholen in Amerongen te vragen naar de besteding van hun vrije tijd. Met het oog op de natuurrijke omgeving van dit dorp zouden kinderen meer met de natuur in aanraking kunnen komen dan kinderen die in een stad opgroeien. Door middel van onderstaand formulier werden vragen gesteld over het aantal uren per week die ze aan een bepaalde activiteit besteden.

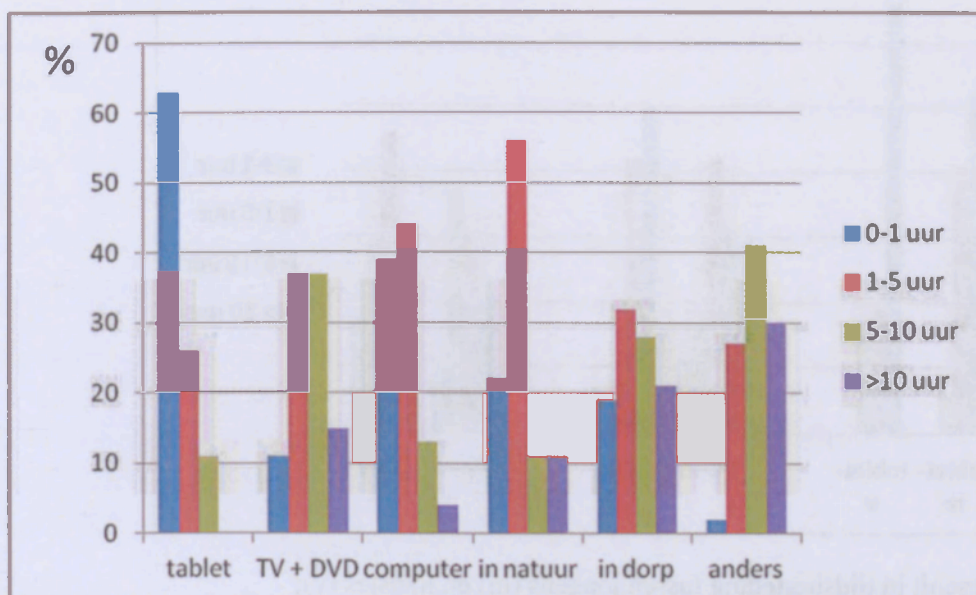
Activiteit (uren/week)	0-1	1-5	5-10	>10
Smart phone, tablet				
TV en/of DVD kijken				
Computer(spelletjes)				
Buiten in natuur				
Buiten in dorp				
Anders (sport, muziek, lezen, spelen, enz.)				

De vragenlijst is zo samen gesteld dat hij gemakkelijk voor een leerling is in te vullen, eventueel met hulp van ouders. Het zijn nogal grove categorieën, waarbij individuele verschillen weg vallen. Er kunnen geen uitspraken worden gedaan over de kwaliteit van de tijdsbesteding. Zo kan er van een computer gebruik worden gemaakt voor spelletjes of om het een en ander op te zoeken met Wikipedia en bij het kijken naar een TV- uitzending kan het gaan om een kinderprogramma, een natuurfilm of om louter vermaak. De categorie “anders” is een restcategorie waaruit evenmin iets valt op te maken wat de kwaliteit van de tijdsbesteding betreft.

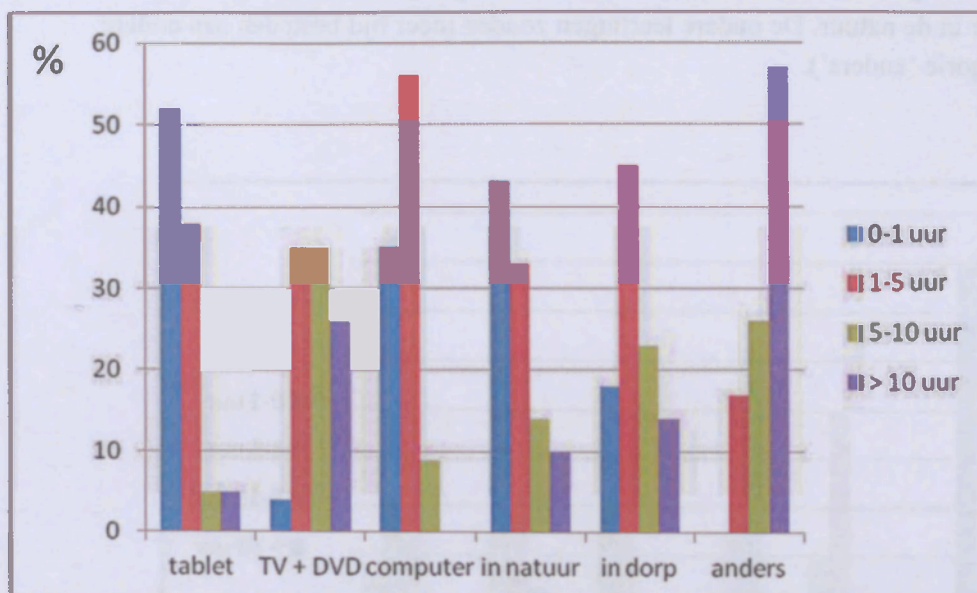
Het doel van de vragenlijst is na te gaan hoeveel tijd kinderen in de natuur doorbrengen ten opzichte van andere activiteiten. Bovendien zouden we willen weten of er relatief veel tijd wordt besteed aan activiteiten binnenshuis waardoor er te weinig tijd over zou kunnen blijven voor lichamelijke activiteiten buitenshuis, zoals spelen, voetballen, wandelen en fietsen, al kan een gebrek aan beweging ten dele worden opgevangen door sportactiviteiten.

Resultaten

Van de Wilhelminaschool hebben 50 leerlingen een vragenformulier ingevuld en van de Regenboogschool 47 leerlingen. De resultaten van de leeftijdscategorie 8-11 jaar ontlopen elkaar niet veel, al zijn er enkele uitschieters (figuren 2 en 3). Zo zouden leerlingen van de Regenboogschool zich iets langer en/of vaker in de natuur ophouden dan leerlingen van de Wilhelminaschool en zouden kinderen van laatstgenoemde school meer tijd besteden aan allerlei andere activiteiten.

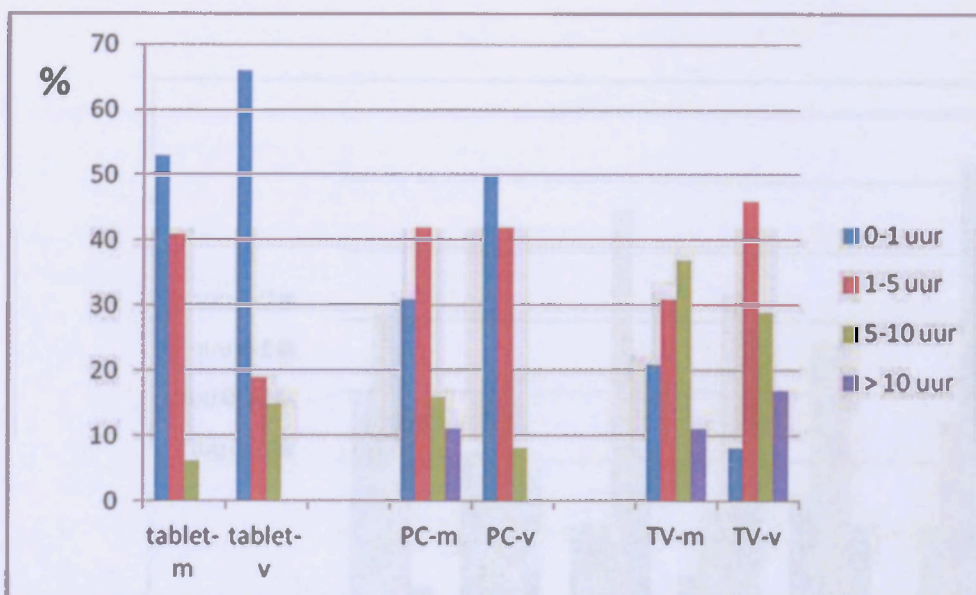

Figuur 2. Tijdsbesteding leerlingen van de Regenboogschool (in %)
Leeftijd: 8-11 jaar (n = 47).

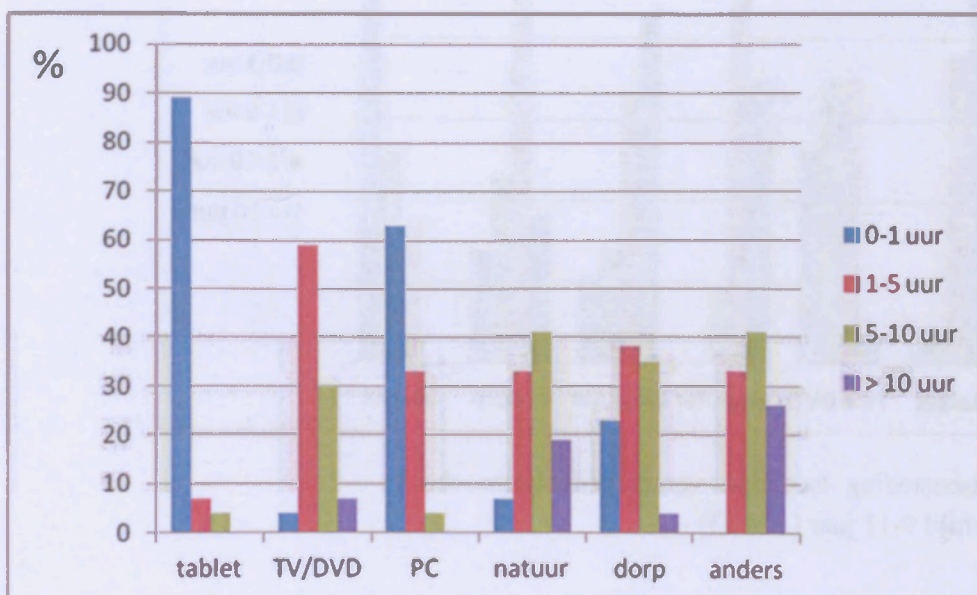
Figuur 3. Tijdsbesteding leerlingen van de Wilhelminaschool
Leeftijd 9-11 jaar (n = 23)

De verschillen tussen jongens en meisjes zijn niet significant, al nemen die toe in de hogere leeftijdscategorie (11-12 jaar). De jongens zouden meer tijd besteden aan de computer dan meisjes van die leeftijd en de meisjes zouden wat vaker naar TV programma's kijken (figuur 4).

Figuur 4. Verschil in tijdsbesteding tussen jongens (m) en meisjes (v);
Leeftijd: 9-11 jaar (m = 19, v = 24)

In figuur 5 is de tijdsbesteding van een jongere leeftijdsgroep (4-8 jaar) van de Wilhelminaschool weergegeven. Het valt op dat deze jonge kinderen minder gebruik maken van tablet (+ smart phone) en de computer dan de oudere leeftijdsgroep (zie figuur 3). Er werd nogal eens opgemerkt dat hij of zij er in het geheel geen tijd aan besteedt. Bovendien zouden de jongeren minder TV kijken. Ze komen daarentegen vaker in de natuur. De oudere leerlingen zouden meer tijd besteden aan andere bezigheden (categorie 'anders').

Figuur 5. Tijdsbesteding leerlingen van de Wilhelminaschool
Leeftijd: 4-8 jaar (n = 27)

Om de gegevens te kunnen vergelijken met die van eerder onderzoek (figuur 1) zal het bestede aantal uren/dag met zeven moeten worden vermenigvuldigd om een beeld te krijgen van de bestede

tijd/week. Bijvoorbeeld: ruim 50% van de leerlingen besteedt meer dan 7 uur per week aan het kijken naar een TV programma en/of een Video film (figuur 1). Dit wijkt niet veel af van de twee basisscholen in Amerongen: bij de Regenboogschool besteedt 52% van de leerlingen meer dan 5 uur/week aan het kijken naar TV en/of Video en bij de Wilhelminaschool 61 % van de leerlingen. Wat betreft het gebruik van de computer en internet zijn echter duidelijke verschillen. Volgens het eerder uitgevoerde onderzoek zou 26 % van de jongeren meer dan 7 uur/week met computerspelletjes bezig zijn (figuur 1), terwijl 16 % van de leerlingen van Regenboogschool er meer dan 5 uur/week aan besteden en 9% van de leerlingen van de Wilhelminaschool. Ook wat betreft het toepassen van nieuwe communicatie mogelijkheden, zoals internet, smart phone, tablet en MSN, zijn er grote verschillen. Van den Boorn (2007) vond dat 48 % van de scholieren meer dan 7 uur/week aan internet applicaties besteedde, terwijl 13 % van de leerlingen van de Regenboogschool er meer dan 5 uur/week mee bezig was (figuur 2) en 10 % van de scholieren van de Wilhelminaschool (figuur 3). Wat het buiten spelen betreft lopen de percentages niet ver uiteen: 69 % van de scholieren van de Regenboogschool en 61 % van de Wilhelminaschool spelen meer dan 5 uur/week buiten, dat wil zeggen zowel in het dorp als in de natuur.

Discussie

Leerlingen van twee Amerongse basisscholen besteden minder tijd aan het gebruik van moderne communicatie middelen, zoals internet, smart phone, tablet en MSN, dan de leerlingen van zeven andere basisscholen, waar al eerder een dergelijk onderzoek is uitgevoerd (van den Boorn 2007). Oudere kinderen van de Amerongse basisscholen (9-11 jaar) besteden er wel meer tijd aan dan jongere kinderen (4-8 jaar). Bij de oudere leeftijdsgroep brengen jongens meer tijd achter de computer door dan meisjes. Bij de jongens zijn enkele uitschieters van meer dan 20 uur/week dat ze internet gebruiken. De tijd dat er naar televisie of een DVD film wordt gekeken komt daar nog bij. Het gebruik van moderne communicatiemiddelen zou toe kunnen nemen naarmate ze iets ouder worden. Leerlingen van middelbare scholen zenden veel berichten ('chatten') via SMS en MSM in een taal vol afkortingen en kennen de weg op internet beter dan wie dan ook. Dit hoeft nog niet te leiden tot een verslaving, maar andere activiteiten komen er wel door in het gedrang, zoals het spelen, wandelen en fietsen in de vrije natuur, zoals blijkt uit een onderzoek onder 420 teenagers in de leeftijd van 15-18 jaar (Verboom & Meier 2004). Contact met de natuur is voor de ontwikkeling van kinderen van belang (Louv 2006). Zonder natuurervaring op jonge leeftijd zullen ze ook later het belang van natuurbehoud niet kunnen inzien. Dit kan belangrijke gevolgen hebben, want jongeren van nu kunnen de beslissers van morgen worden. Buitenlessen en de aanleg van enkele tuintjes nabij de school zou het gemis aan contact met de natuur ten dele kunnen compenseren en natuurvervreemding kunnen tegen gaan (Mabelis 2012), maar de invloed van ouders in de wijze waarop kinderen met de natuur in aanraking komen is essentieel. Als de enquête aanleiding heeft gegeven om na te denken hoe kinderen hun vrije tijd evenwichtig kunnen besteden en voldoende tijd overhouden om ook in de natuur ervaringen op te doen, dan heeft het onderzoek aan het gestelde doel voldaan.

Dr. Bram Mabelis
Amerongen
29 oktober 2012

Geciteerde literatuur

- Boorn, C. van den, 2007. Boomhut of chatroom? Een onderzoek naar de natuurinteresse van Nederlandse kinderen in 2006 en 20 jaar eerder. Doctoraal scriptie, VU Amsterdam, Faculteit Sociale Wetenschappen; 120 p.
- Louv, R., 2007. Het laatste kind in het bos - hoe we onze kinderen in contact brengen met de natuur. Uitg. Jan van Arkel, Utrecht; 381 p.
- Mabelis, A.A., 2012. Natuurvervreemding. *Dorp & Natuur*. Tijdschrift van de Vereniging voor Dorp en Natuur (Amerongen- Leersum), 58: 7-8.
- Verboom, J & U. Meier, 2004. Teenagers and biodiversity: Worlds apart? An essay on young people's views on nature and the role it will play in their future. Alterra, Wageningen – UR; 34 p.